

บทที่ 4

การอภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาผลของการฝึกปฏิบัติสัมพันธ์ของ บิดามารดาที่มีต่อสัมพันธภาพกับบุตรที่เรียนซ้ำ ซึ่งผลของการวิจัยในการทดสอบ สมมติฐานการวิจัย พบว่าผลการวิจัยสนับสนุนสมมติฐานการวิจัยที่ตั้งไว้ กล่าวคือ

สมมติฐานข้อที่ 1 ตั้งไว้ว่า "กลุ่มบิดามารดาของเด็กเรียนซ้ำที่เข้า รับการฝึกปฏิบัติสัมพันธ์ตามหลักการของโรทนิคและท็อคซิค จะมีคะแนนการมีสัมพันธภาพกับ บุตรสูงชันกว่าก่อนเข้ารับการฝึก"

ผลการวิจัยพบว่า ก่อนเข้ารับการฝึกปฏิบัติสัมพันธ์ตามหลักการของโรทนิค และท็อคซิค กลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมมีคะแนน จากแบบวัดสัมพันธภาพของบิดา มารดาที่มีต่อบุตร ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ เมื่อภายหลังกลุ่มบิดามารดาของเด็กเรียนซ้ำในกลุ่มทดลอง ได้เข้ารับการฝึก ปฏิบัติสัมพันธ์ตามหลักการของโรทนิคและท็อคซิคแล้ว พบว่ากลุ่มบิดามารดาของเด็ก เรียนซ้ำในกลุ่มทดลอง มีคะแนนจากแบบวัดสัมพันธภาพของบิดามารดาที่มีต่อบุตร สูงกว่า กลุ่มบิดามารดาของเด็กเรียนซ้ำในกลุ่มควบคุม อย่างมีนัยสำคัญทาง สถิติที่ระดับ .05 (ตารางที่ 3) จากผลการวิจัยดังกล่าว จึงสรุปได้ว่า กลุ่ม บิดามารดาของเด็กเรียนซ้ำที่รับการฝึกปฏิบัติสัมพันธ์ตามหลักการของโรทนิคและท็อคซิค มีคะแนนการมีสัมพันธภาพกับบุตรที่เรียนซ้ำสูงชันกว่าก่อนเข้ารับการฝึก ผลการ วิจัยนี้จึงสนับสนุนสมมติฐานการวิจัย ข้อที่ 1

สมมติฐานข้อที่ 2 ตั้งไว้ว่า "กลุ่มบิดามารดาของเด็กเรียนซ้ำที่เข้า รับการฝึกปฏิบัติสัมพันธ์ตามหลักการของโรทนิคและท็อคซิค จะมีคะแนนการมีสัมพันธภาพ กับบุตรสูงชันกว่ากลุ่มควบคุม"

ผลการวิจัยพบว่า คะแนนแบบวัดสัมพันธภาพของบิดามารดาที่มีต่อบุตร ที่เรียนซ้ำ ในกลุ่มทดลองมีคะแนนสูงชันกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ระดับ .05 (ตารางที่ 3) ผลการวิจัยนี้จึงกล่าวได้ว่า กลุ่มบิดามารดาของ

เด็กเรียนซ้ำที่เข้ารับการฝึกปฏิสัมพันธ์ตามหลักการของโรทนิคและท็อคซิค มีคะแนนการมีสัมพันธภาพกับบุตรสูงขึ้นกว่ากลุ่มที่ไม่ได้เข้ารับการฝึก ผลการวิจัยนี้จึงสนับสนุนสมมติฐานการวิจัย ข้อที่ 2 ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของโกลด์เบิร์ก (Goldberg, 1991 อ้างจาก พรธพิมล หล่อตระกูล, 2534) ที่พบว่าพฤติกรรมของพ่อแม่จะเป็นตัวกำหนดสัมพันธภาพระหว่างพ่อแม่ลูก และปฏิสัมพันธ์ที่พ่อแม่ตอบสนองต่อลูกอย่างเหมาะสม ก็จะบ่งบอกถึงความผูกพันที่มีต่อกัน

จากผลการวิจัยครั้งนี้ พบว่า กลุ่มที่ได้เข้ารับการฝึกปฏิสัมพันธ์ตามหลักการของโรทนิคและท็อคซิค มีคะแนนการมีสัมพันธภาพสูงกว่ากลุ่มที่ไม่ได้เข้ารับการฝึกอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 ซึ่งน่าจะมีผลมาจากปัจจัยที่สำคัญดังนี้ คือ

1. รูปแบบการฝึกปฏิสัมพันธ์ตามหลักการของโรทนิคและท็อคซิค
2. ผู้นำการฝึก
3. ผู้รับการฝึก

1. รูปแบบการฝึกปฏิสัมพันธ์ตามหลักการของโรทนิคและท็อคซิคมีผลต่อสัมพันธภาพของบิดามารดาที่มีต่อบุตรที่เรียนซ้ำ แบ่งออกเป็น 4 ขั้นตอน ดังนี้ คือ

1.1 การให้ความรู้ จากการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้จัดรูปแบบการฝึกอบรมให้กับผู้รับการฝึกด้วยการให้ความรู้เกี่ยวกับความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับครอบครัว ความต้องการพื้นฐานของมนุษย์ การสื่อสารและสาระของการสื่อสาร โดยใช้การบรรยายประกอบการซักถาม และยกตัวอย่างเพื่อให้ผู้รับการฝึกได้เกิดการสำรวจตนเองเกิดการตระหนักรู้ และสามารถเปลี่ยนแปลงความเชื่อหรือทัศนคติของตนเองได้ทีละน้อย ดังเช่นที่ผู้เข้ารับการฝึกคนหนึ่งได้พูดว่า "เดี๋ยวนี้ไม่ค่อยได้เอาแต่ใจตัวเองเท่าไร แต่จะฟังทุกคนในบ้านพูดบ้าง" "เมื่อก่อนรู้แต่ว่าเมื่อตัวเองต้องการอะไรก็จะพยายามหาสิ่งนั้นมาใส่ตัวเองก่อน ไม่เคยนึกถึงลูกและแฟนเลยว่าเรามีความต้องการอะไรบ้าง"

1.2 การลงมือฝึกปฏิบัติ ในขั้นของการลงมือฝึกปฏิบัตินี้ ผู้วิจัยได้ให้ผู้รับการฝึกได้บรรยายถึงความรู้สึกของตนในหัวข้อที่ว่า "อยู่ด้วยกัน...ฉันอยากให้ผู้อื่นรู้สึกอย่างไร" (ดูในภาคผนวก จ.) ให้ผู้รับการฝึกเล่าถึงเหตุการณ์ของแต่ละคนว่า "มีเหตุการณ์ใดบ้างในชีวิตของตอนที่ได้ตอบสนองความ

ต้องการของบุตรและเกิดผลอะไรบ้างกับบุตร และมีเหตุการณ์ใดบ้างที่ไม่ได้ตอบสนองความต้องการของบุตร และเกิดผลอะไรบ้างกับบุตร" และ "เมื่อได้รับความรักและการเห็นคุณค่าจากผู้อื่น และเมื่อไม่ได้รับความรักและการไม่เห็นคุณค่าจากผู้อื่นจะมีผลต่อบัจฉัย 10 ประการ ที่กำหนดไว้ให้อย่างไร" (ดูในภาคผนวก จ.) นอกจากนี้ผู้วิจัยยังได้ส่งเสริมให้ผู้รับการฝึกได้ลงมือฝึกปฏิบัติในสถานการณ์จำลอง ซึ่งผู้รับการฝึกเป็นผู้คิดสถานการณ์ขึ้นเอง โดยการให้แสดงบทบาทสมมติ (Role play) เป็นการแสดงการสื่อสารสัมพันธ์แบบโรติกและท็อกซิก โดยนำความรู้ที่ได้รับจากการเข้าฝึกอบรมในครั้งที่ 1 และ 2 มาเป็นแนวทางในการฝึกปฏิบัติตนเอง ซึ่ง Ivey (Ivey and Authier, 1978) กล่าวว่า การนำเอาบทบาทสมมติมาใช้ทดลองฝึกปฏิบัติตนเอง จะเป็นการลดช่องว่างระหว่างความรู้ที่ได้รับกับการนำไปปฏิบัติจริง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยในครั้งนี้ ที่ผู้วิจัยได้ให้ความรู้พื้นฐานต่าง ๆ อันเป็นหลักสำคัญก่อน (จากข้อ 1.1) แล้วจึงนำมาสู่ขั้นการได้ลงมือปฏิบัติจริง

ซึ่งในการแสดงบทบาทสมมติของผู้เข้ารับการฝึกจะพบว่าผู้เข้ารับการฝึกแต่ละคนจะมีการเปลี่ยนแปลงตนเองอย่างเห็นได้ชัด จากช่วงแรกของการแสดงบทบาทสมมติที่ผู้รับการฝึกยังไม่สามารถจะแสดงความแตกต่างของการสื่อสารสัมพันธ์แบบโรติกและการสื่อสารสัมพันธ์แบบท็อกซิกให้แตกต่างกันได้ ดังที่ผู้รับการฝึก คนหนึ่งซึ่งแสดงบทบาทสมมติเป็นแม่และได้สื่อสารสัมพันธ์แบบโรติกกับลูกว่า "แม่จะตามใจหนูทุกอย่างเลย... ถ้าหนูตั้งใจเรียนและสอบได้ที่ดี ๆ" และผู้เข้ารับการฝึกคนอื่น ๆ ส่วนใหญ่ ได้แสดงความคิดว่า เป็นการสื่อสารแบบสร้างสรรค์แล้ว เนื่องจากเขาก็พูดกับลูกดี ๆ และก็ยังคงตามใจลูกทุกอย่าง เป็นต้น ซึ่งยังเป็นความเข้าใจที่ไม่ถูกต้องแต่ในช่วงหลังของการแสดงบทบาทสมมติพบว่า ผู้เข้ารับการฝึกส่วนใหญ่เริ่มเข้าใจและมีการปฏิบัติการสื่อสารสัมพันธ์แบบโรติกให้เห็นได้ชัดเจขึ้น ดังที่ผู้เข้ารับการฝึกคนหนึ่งได้พูดว่า "แปลกนะเวลาที่เรารู้สึกใจเย็นลงได้ เราก็จะทำอะไรได้ดีกว่าทุก ๆ ครั้ง และเราก็จะฟังคนอื่นพูดบ้าง ซึ่งเมื่อก่อนเราจะได้ยินแต่ตัวเองพูดอยู่คนเดียว" จึงกล่าวได้ว่า ผู้เข้ารับการฝึกส่วนใหญ่มีความเข้าใจในการสื่อสารสัมพันธ์แบบโรติกได้มากขึ้นกว่าในช่วงแรก

1.3 การให้ข้อมูลย้อนกลับ ภายหลังจากผู้เข้ารับการฝึกได้แสดง บทบาทสมมติของตนแล้ว ก็จะได้รับข้อมูลย้อนกลับจากผู้เข้ารับการฝึกคนอื่น ๆ ซึ่ง ไม่ใช่ข้อตำหนิ' ดีทีเดียว ๆ ซึ่งกันและกัน และจากเทปบันทึกภาพ V.D.O. ที่บันทึกไว้ในขณะแสดง โดยที่ผู้เข้ารับการฝึกจะให้แรง เสริมทางบวก เช่น กำลังใจ หรือคำชม แก่ผู้แสดง ทำให้ผู้เข้ารับการฝึกที่เป็นผู้แสดงบทบาทสมมติมองเห็นตนเองตามความเป็นจริงและนำส่วนที่ยังบกพร่องอยู่ของตนที่ได้จากข้อมูลย้อนกลับนั้น มาปรับปรุงตนเองในการฝึกครั้งต่อไป ที่ไม่ว่าจะ เป็นภาวะของจิตที่ถือฤกษ์ในขณะ ที่สื่อออกมาในทางภาษาพูดและภาษากาย หรือจะเป็นความประหม่าในขณะแสดง ด้วยความมุ่งมั่น เช่น ผู้รับการฝึกคนหนึ่งได้ให้ข้อมูลย้อนกลับแก่ผู้แสดงว่า "เวลาเธอพูด เธอควรพูดให้นุ่มนวลกว่านี้อีกหน่อยก็จะดี" "เธอควรจะพูดว่าแม่ เป็นห่วงหนูนะจ๊ะ" "เวลาเธอจับบ่าลูก เธอควรที่จะแตะเบา ๆ กว่านี้หน่อย" ซึ่งสอดคล้องกัน Carkhulf (1984) ที่กล่าวว่า การให้ข้อมูลย้อนกลับนั้นเป็น สิ่งสำคัญที่จะช่วยส่งเสริมให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรม เกิดการเรียนรู้ได้อย่างแท้จริง และช่วยเพิ่มความเข้าใจในการฝึกปฏิบัติที่ถูกต้องให้กับผู้เข้ารับการฝึกอบรม หรือ เป็นการบอกกล่าวชี้แนะในสิ่งที่ยังบกพร่องเพื่อให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมได้สำรวจ ตัวเองอีกครั้ง และมีความเข้าใจที่ถูกต้องมากขึ้น ซึ่งจะทำการปฏิบัตินั้นมี ประสิทธิภาพมากขึ้น

1.4 การฝึกใช้ ในขั้นนี้จะทำให้ผู้เข้ารับการฝึกเกิดความมั่นใจ ในการฝึกปฏิบัติของตนมากขึ้น ผู้รับการฝึกทุกคนจึงต้องนำสิ่งที่ได้ เรียนรู้ในแต่ละ ครั้งไปทดลองใช้กับบุตรและสมาชิกในครอบครัวเป็นการบ้าน และในช่วงหลังของ การนำกลับมาเล่าให้ฟังในกลุ่ม พบว่า ผู้รับการฝึกส่วนใหญ่นำได้เล่าถึงผลของการ นำไปใช้ด้วยความรู้สึกที่พอใจ ดีใจ ในสิ่งที่ตนได้รับ ดังเช่นผู้รับการฝึกคนหนึ่งได้ พูดว่า "ถ้าเราเอากลับไปใช้จริง ๆ ถึงจะรู้ว่ามันคุ้มค่ามากเลย พอเราดีกับลูก ลูกก็จะดีด้วย" และคำบอกเล่าของผู้รับการฝึกอีกคนหนึ่ง ที่เล่าให้กับกลุ่ม ฟังว่า "แต่ก่อนพอลูกเล่นชน เราจะดุ...จะตวาดเขาทันทีเลย ลูกก็จะ รุนแรงกลับมาหาเรา และทำอะไรก็บึ้งบึ้ง ประชดเรา พอ 3-4 วันที่มาที่นี่เราใจ เย็นลง ไม่ค่อยดุค่าลูก แบบทำอะไรก็จะมองเห็นจิตใจลูกเขาก็ดีขึ้นนะ หน้าตา แจ่มใสขึ้น พูดอะไรก็ดี ไม่เหมือนเมื่อก่อนที่เราหน้าตึงใส่ลูก ลูกก็จะหน้าบึ้งใส่

เราทุกทีเลย" และคนอื่น ๆ "เมื่อเราพูดกับลูกดี ๆ ลูกก็จะพูดกับเราดี" "ตอนแรก ๆ จะพูดกับลูกดี ๆ รู้สึกฝืน ๆ นะ แต่เมื่อวานรู้สึกว่าคุณกับลูกได้แบบไม่ต้องฝืนใจเลย และก็รู้สึกอยากกอดลูก ซึ่งเมื่อก่อนไม่เคยอยากกอดลูกเลย" ซึ่งสอดคล้องกับ Patterson (1977) ที่กล่าวว่า การฝึกที่มีประสิทธิภาพนั้นควรเป็นการฝึกฝนจากประสบการณ์ตรง

2. ผู้นำการฝึก เป็นปัจจัยที่สำคัญที่ทำให้ผู้รับการฝึกมีสัมพันธภาพกับบุตรที่เรียนซ้ำ กล่าวคือ เป็นแบบอย่างของบุคลิกภาพแบบโรติก เช่น

2.1 เป็นแบบอย่างของการให้ความสนใจ เอาใจใส่ที่ดีดังเช่นสมาชิก 7 ใน 12 คน ได้บอกว่าผู้นำการฝึกให้ความเอาใจใส่ต่อสมาชิกในกลุ่มทุกคน (ตารางที่ 4) การให้ความสนใจเอาใจใส่ที่อาจทำให้สมาชิกอาจเกิดการเห็นคุณค่าในตนเองดังที่ Coopersmith (1981) ได้กล่าวว่า บุคคลที่เห็นคุณค่าในตนเองและมีความกล้าแสดงออกจะสามารถพัฒนาบุคลิกภาพของตนให้เป็นไปได้อย่างสร้างสรรค์

2.2 รับฟังผู้อื่นและมีการโต้ถามด้วยความห่วงใย ดังที่สมาชิกได้บอกว่าผู้นำการฝึกได้ให้ความสนใจและมีความห่วงใยสมาชิก (ตารางที่ 4)

2.3 ให้การสื่อสารที่ดี ทำให้ผู้เข้ารับการฝึกมีการสื่อสารที่ดีต่อครอบครัว ดังที่ผู้เข้ารับการฝึกได้แสดงถึงประโยชน์ที่ได้รับ (ในตารางที่ 5)

2.4 ให้ความสนใจและคำชม ทุกครั้งที่ผู้รับการฝึกได้ฝึกปฏิบัติตนเองหรือมีความพยายามที่จะฝึกตนเองใหม่ ผู้นำการฝึกก็จะให้แรงเสริมทางบวกแก่ผู้รับการฝึกทุกครั้ง ทำให้ผู้รับการฝึกมีสีหน้าที่พึงพอใจ ยิ้มแย้มและมีกิริยาท่าทางที่กระตือรือร้นในการฝึกปฏิบัติมากขึ้น

2.5 ให้ความคุ้นเคยเป็นกันเอง ไม่ถือตัว ดังที่สมาชิกได้บอกว่าเป็นกันเองไม่ถือตัว (ตารางที่ 4) เช่น มีการสัมผัสกันอย่างคนใกล้ชิด

นอกจากนี้ก็ด้วยสัมพันธภาพที่ดีระหว่างผู้นำการฝึกกับผู้รับการฝึกที่มีต่อกันมาตลอด จากการที่ผู้นำการฝึกหรือผู้วิจัยมีหน้าที่และความรับผิดชอบอยู่ในโครงการสอนเด็กเรียนซ้ำติดต่อกันมาเป็นเวลานานพอสมควร จึงทำให้ผู้เข้ารับการฝึกเกิดความเชื่อถือและไว้วางใจในตัวของผู้ฝึก สังเกตได้จากผู้รับ

การฝึกส่วนใหญ่จะมาขอคำแนะนำและขอคำปรึกษา เมื่อการฝึกในแต่ละครั้งเสร็จสิ้นไปแล้ว

3. ผู้รับการฝึก เป็นปัจจัยที่สำคัญที่ทำให้เกิดสัมพันธภาพกับบุตรที่เรียนซ้ำ กล่าวคือ

3.1 มีความตั้งใจ เนื่องจากผู้รับการฝึกเข้ารับการฝึกอบรมด้วยความสมัครใจ จึงทำให้ผู้รับการฝึกมีความพร้อมในการที่จะฝึกปฏิบัติตนเองเป็นอย่างดี

3.2 มีความมุ่งมั่น ผู้รับการฝึกมีความมุ่งมั่นที่จะฝึกปฏิบัติตนเอง ดังที่ผู้รับการฝึกคนหนึ่ง ได้เขียนบอกถึงความรู้สึกของตนเองและนำมาอ่านให้ในกลุ่มฟังว่า "วันนี้รู้สึกใจดี มองเห็นหน้าตาและจิตใจลูกบ้าง ทุกวันเรามองไปดูไป เหมือนบ้า พูดไปคำไป ไม่ได้นึกถึงจิตใจลูกเลย แค่ 2 วันที่เราใจดีกับลูก ลูกหน้าตาก็สดใสสีวันเต็มแล้วที่เราได้รักษาโรคหงุดหงิด โรคใจร้าย โรคหน้าตึง มันยากพอสมควร เพราะมันเป็นโรคประจำตัวของเรา ถึงอย่างไรเราจะหยุดโรคนี้ให้ได้ ทำได้แค่วันละนิดเราก็ยังดี เราไม่ควรจะให้ลูกในสิ่งที่ไม่ดีเลย คงยังไม่สายนะลูกที่แม่จะเริ่มกินยาใจดี เพื่อให้ลูกมีแต่สิ่งที่ดีงามานจิตใจของลูกทุก ๆ คน"

3.3 มีความรู้สึกที่แปลกใหม่ในสิ่งที่ได้รับ ผู้รับการฝึกเกิดความรู้สึกแปลกใหม่ต่อวิธีการที่ใช้ในการฝึกอบรมในครั้งนี้ จึงทำให้ผู้รับการฝึกมีความรู้สึกอยากรู้ อยากเห็นถึงสิ่งที่จะได้รับในแต่ละครั้งและยังอยากให้มี การติดต่อพบสัมภาษณ์ถึงที่บ้านถึงการนำมาฝึกปฏิบัติกับบุตรของตน (ตารางที่ 6)

3.4 เกิดความรู้สึกที่สบายใจ เมื่อผู้รับการฝึกได้นำความรู้และวิธีการสื่อการปฏิบัติสัมพันธ์ที่ได้รับในแต่ละครั้งไปฝึกใช้ที่บ้านแล้ว เกิดความรู้สึกที่สบายใจขึ้นทีละน้อย จนเป็นความสบายใจ (ตารางที่ 5) ซึ่งความสุขและความสบายใจเป็นสิ่งที่มนุษย์ทุกคนต้องการ จึงเป็นการตอบสนองความต้องการพื้นฐานของผู้รับการฝึกในขั้นหนึ่งที่ทำให้ผู้รับการฝึกสามารถที่จะฝึกปฏิบัติตนเองในขั้นที่ตนเองปรารถนาต่อไปได้

ผลการวิจัยดังกล่าว ย่อมแสดงให้เห็นว่า การฝึกปฏิบัติสัมพันธ์ตามหลักการ
 โทณิกและทีอคซิก ตามแนวคิดของโรสรีซ์ โพธิแก้ว (2530) สามารถทำให้บิ
 มารดาที่มีสัมพันธ์ภาพกับบุตรสูงขึ้นได้ นั่นคือบิ มารดาที่มีบุคลิกภาพแบบโทนิก เป็น
 การที่บิ มารดาที่มีจิตใจที่เข้าใจภาวะกึ่งอสุบุตร การเห็นคุณค่า การพร้อมที่จะ
 ยืดหยุ่นและเปลี่ยนแปลงสิ่งต่าง ๆ ได้ด้วยจิตใจที่มั่นคง ดังนั้นรูปแบบการ
 ฝึกปฏิบัติสัมพันธ์ตามหลักการของโทนิกและทีอคซิก จึงมีส่วนช่วยให้สัมพันธ์ภาพ
 ระหว่างบิ มารดากับบุตรสูงขึ้น

ศูนย์วิทยพัทยากร
 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย